

درباره مقابله با شیوع ویروس کرونا (۱)

نحوه مواجهه نظام آموزشی کشور با ویروس کرونا

بیان مسئله

ویروس کرونا تاکنون در جهان حدود ۳۶ کشور از جمله ایران را درگیر کرده است. اگرچه همه اقشار و گروه‌های سنی در معرض خطر این بیماری قرار دارند، اما با توجه به جمعیت بالای دانش‌آموزان و دانشجویان، تراکم کلاس‌های درسی و دانشگاهی، استفاده از امکانات و فضاهای عمومی و مشترک و در نتیجه آن پیامدهای سلامتی و احتمال بالای انتقال ویروس از طریق این دو گروه به آحاد جامعه، مراقبت و کنترل فضاهای آموزشی از نخستین اقدامات کشورهای مبتلا به این بیماری است.

لذا در ادامه برای یافتن راهکارهای مواجهه کشورمان با ویروس کرونا در فضای مدارس و دانشگاه‌ها، ابتدا تجربه مواجهه نظام آموزشی کشور چین با این ویروس از نظر گذرانده می‌شود و در ادامه به بررسی ضرورت‌های اتخاذ اقدام مناسب در مدارس و دانشگاه‌های کشورمان پرداخته می‌شود.

مواجهه نظام آموزشی چین با ویروس کرونا

آغاز شیوع ویروس کرونا در دسامبر ۲۰۱۹ در شهر ووهان چین به حدی رسید که مدارس و دانشگاه‌ها از جمله اولین نهادهایی بودند که از سوی دولت چین تعطیل شدند. با توجه به خطر انتقال سریع این ویروس به خصوص در مکان‌های پر ازدحام و با عنایت به حجم گسترده جمعیت دانش‌آموزی و دانشجویی در کشور چین،^۱ با گذشت حدود یک ماه (از ۲۲ ژانویه) از تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها دولت چین تاکنون نیز اجازه بازگشایی به آنها نداده است. گفتنی است که مقرر گردیده این روند تا پایان فوریه ۲۰۲۰ (یک هفته دیگر) نیز ادامه یابد. اما سیاست دولت چین در این مدت این بوده است که «مدارس و دانشگاه‌ها تعطیل است؛ لکن آموزش و یادگیری تعطیل نیست». بر همین اساس سازوکارهای بسیار گسترده‌ای برای پیشبرد امور آموزشی و تحقیقاتی با تمرکز بر بستر فضای مجازی و آموزش از راه دور طراحی و تدوین نموده‌اند. از جمله سازوکارهای جدی دولت چین در این خصوص عبارتند از:

معاونت پژوهش‌های
اجتماعی - فرهنگی
دفتر مطالعات آموزش
و فرهنگ

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:
۲۷۰۱۶۹۲۰

تاریخ انتشار:
۱۳۹۸/۱۲/۱۲

۱. طبق آمار سازمان یونسکو، نظام آموزشی کشور چین دارای حدود ۵۲ میلیون نفر در مقطع پیش از دبستان، ۱۰۲ میلیون نفر در مقطع دبستان، ۹۹ میلیون نفر در مقطع دبیرستان و ۸۹ میلیون نفر نیز در سطح تحصیلات عالی است.

- تشکیل کمیته‌ای در هر دانشگاه برای پیگیری‌های فعالیت‌های آن دانشگاه درخصوص مواجهه با ویروس کرونا. این کمیته‌ها امور آموزشی، رفت‌وآمد دانشجویان داخلی و خارجی (تمامی دانشجویانی که در فضاهای خوابگاهی زندگی می‌کنند حق خروج از فضاهای خوابگاهی را ندارند)، بخشنامه‌های صادره و تمام اتفاقاتی که در آن دانشگاه رخ می‌دهد پیگیری، گزارش و اقدام می‌کنند. قابل ذکر است مقرر گردید تعداد روزهای تعطیل در این ایام از تعطیلات تابستان کم شود.

- برگزاری کلاس‌های درس در بستر فضای مجازی (از جمله: WeChat, Tencent Meeting, online meeting). این سازوکار به‌خصوص برای دروس تئوری، فعالیت‌های تحقیقاتی، پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها که نیاز کمتری به فعالیت‌های آزمایشگاهی دارند، کارایی بیشتری دارد.

- دسترسی رایگان به محتوای مقالات، کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها برای دانش‌آموزان، دانشجویان و اساتید؛ اکثر دانشگاه‌های کشور چین جزوات آموزشی که سابقاً برای دریافت آنها نیاز به پرداخت هزینه بوده است، در این ایام به‌صورت رایگان در اختیار مخاطبان قرار داده است. در کنار دانشگاه‌ها بسیاری از کتابفروشی‌ها، فایل الکترونیکی کتاب‌ها را به‌صورت رایگان در دسترس مخاطبان قرار داده‌اند.

- ارائه محتوی و تکالیف درسی ویژه دانش‌آموزان در بستر فضای مجازی از سوی دولت و ایجاد امکان ارتباط دانش‌آموزان و اولیای آنها با مدیران و معلمان مدارس.

- پُر کردن اوقات دانش‌آموزان در منزل با برگزاری مسابقات تلویزیونی: برای جلوگیری از رخوت کودکان و نوجوانان از طریق شبکه‌های تلویزیونی انواع مسابقات (ورزشی، خاطره‌نویسی، نقاشی و... نوآوری‌ها و خلاقیت‌ها).

- دسترسی آزاد به بازی‌های رایگان: با توجه به علاقه زیاد کودکان و نوجوانان چین به انجام بازی‌های رایانه‌ای، دولت چین در زمان کنونی دسترسی عموم را برای انجام بازی‌های رایگان تسهیل نموده است.

ضرورت‌های تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها در ایران

- تجربه شیوع بیماری‌هایی نظیر آنفلوانزا در مدارس و دانشگاه‌ها نشان می‌دهد که محیط مترکم کلاس‌های درسی مدارس و دانشگاه‌ها محلی برای شیوع بیماری همچون کرونا می‌باشد به‌نحوی که در کوتاه‌ترین زمان، این قبیل بیماری‌ها به همه افراد سرایت خواهد کرد. یک مطالعه جدید در چین بر روی ۴۲۵ مورد مبتلایان به این ویروس نشان می‌دهد که انتقال ویروس از انسان به انسان در تماس نزدیک رخ داده است.

- پایین بودن سطح امکانات و تجهیزات بهداشتی در مدارس و دانشگاه‌ها و استفاده مشترک از سرویس‌های بهداشتی، سالن‌های غذاخوری، امکانات خوابگاهی، کتابخانه‌ها، تجهیزات ورزشی و... شیوع و گسترش ویروس کرونا در این‌گونه فضاهای آموزشی را سرعت می‌بخشد.

- روش خودمراقبتی که برای پیشگیری از ابتلای به این بیماری توصیه اکید شده است، در جمعیت دانش‌آموزی اساساً قابل اتکا نیست. لذا علاوه بر احتمال ابتلای دانش‌آموزان و پیامدهای سلامتی برای آنان می‌تواند زمینه‌ساز انتقال ویروس به دیگر اعضای خانواده شود.

- دوره کمون بیماری ۲-۱۴ روز می‌باشد و علائم بیماری شامل تب، سرفه و تنگی نفس است. به تعبیری دیگر، ممکن است دانش‌آموز یا دانشجویی مبتلا به ویروس کرونا بوده و به‌سبب طولانی بودن دوره کمون، مراقبت‌های ضروری را انجام نداده

باشد در حالی که ویروس کرونا طی همین دوره کمون به‌ویژه در جمعیت متراکم دانش‌آموزان و دانشجویان می‌تواند به‌صورت تصاعدی چند هزار فرد را آلوده کند.

- از توصیه‌های مراقبتی جدی که مراجع دانشگاهی درخصوص ویروس کرونا ارائه داده‌اند عبارتند از: حتی‌الامکان از منزل خارج نشوید، در منزل از اتاق خود خارج نشوید و از سرویس بهداشتی مجزا استفاده کنید. همه اینها در صورتی است که حدود ۱۳ میلیون دانش‌آموز و بیش از ۳/۵ میلیون دانشجو، یعنی جمعیتی حدود ۱۶/۵ میلیون نفر روزانه از منزل خارج می‌شوند، از وسایل و امکانات عمومی استفاده می‌کنند و بدون داشتن تجهیزات بهداشتی اولیه با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند.

- راهکارهای ارائه شده از سوی وزارت آموزش و پرورش و وزارتین متولی آموزش عالی و آموزش پزشکی به دانش‌آموزان و دانشجویان بیشتر از جنس توصیه‌های رعایت بهداشت فردی همچون شست‌وشوی دست، عدم تجمع در یک مکان واحد، تعطیلی فعالیت‌های ورزشی، توزیع بروشورهای مورد نیاز و مواردی از این دست است. این در حالی است که از یک‌سو تجهیزات مراقبت بهداشتی همچون ماسک و محلول‌های ضدعفونی‌کننده در مدارس و دانشگاه یافت نمی‌شود و دوم آنکه حضور دانش‌آموزان و دانشجویان در کلاس درس و محوطه مدارس و دانشگاه‌ها، خود به‌معنای تجمع در مکان واحد است. بنابراین چنین توصیه‌هایی به‌ویژه با توجه به شدت شیوع تصاعدی ویروس کرونا به‌هیچ‌وجه عملیاتی نخواهد بود.

- با توجه به طول دوره کمون ویروس کرونا از یک‌سو و در اختیار نبودن کیت‌های تشخیصی در مدارس و دانشگاه‌ها و نیز جمعیت بالای دانش‌آموزان و دانشجویان، امکان رصد و پایش لحظه‌ای شیوع این ویروس در مدارس و دانشگاه وجود ندارد.

- توصیه وزارتخانه‌های متولی حوزه آموزش و پرورش عمومی و آموزش عالی به خانواده‌ها مبنی بر عدم حضور فرزندان‌شان در مدارس و دانشگاه‌ها در صورت بروز علائم بیماری، توصیه‌ای غیرمنطقی و کارشناسی نشده است، زیرا بروز علائم بیماری به‌معنای آن است که فرد بیمار دوره کمون و نهفتگی بیماری را طی کرده است و در طول آن مدت در کلاس‌های درس حضور یافته است که این خود به‌معنای امکان انتقال بیماری به دیگر افراد است. مضافاً اینکه واسپاری اختیار به خانواده‌ها در این خصوص باعث نیمه‌تعطیلی مدارس و عدم امکان ارائه خدمات آموزشی و ایجاد اختلاف در روند یادگیری - یاددهی می‌شود.

- در پیشگیری از کرونا فاصله یک متری از افراد و در مواجهه با فرد تبار و مشکوک به کرونا فاصله در سطح ۱/۵ تا ۲ متر باید رعایت شود. از سوی دیگر، یکی از راهکارهای وزارت آموزش و پرورش در مواجهه با ویروس کرونا آن است که فاصله دانش‌آموزان به حد ایمن برسد. درخصوص ناکارآمدی این راهکار باید اشاره کرد؛ رعایت فاصله ۱ تا ۲ متری در کلاس‌های با تراکم دانش‌آموزی بالای ۴۰ و ۴۵ نفری با وجود نیمکت‌های یک متری برای ۳ دانش‌آموز اساساً امکان‌پذیر نیست. همچنین در مدارس با جمعیت دانش‌آموزی بالا، حضور دانش‌آموزان در ساعات تفریح در حیاط مدرسه و سایر فضاهای مشترک غیرقابل کنترل است.

- با توجه به استفاده عموم از سرویس‌های حمل‌ونقل دانش‌آموزان، عدم امکان رعایت فاصله ایمن در هنگام تردد از این طریق و افزایش امکان آلودگی و سرایت ویروس از این طریق به دانش‌آموزان، اساساً پاکسازی و ضدعفونی نمودن فضای آموزشی و رعایت مراقبت‌های بهداشتی در مدارس بلااثر می‌شود.

راهکارهای پیشنهادی

- با هدف کنترل و مقابله بهینه با شیوع و گسترش این بیماری در جامعه و ایجاد وحدت رویه در مدیریت نظام آموزشی کشور، کلیه مدارس و دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی کشور به مدت سه هفته تا پایان اسفندماه تعطیل شوند و برای جبران عقب‌ماندگی‌های تحصیلی به میزان روزهای تعطیل‌شده به سال تحصیلی افزوده شود.
- سازمان صداوسیما برنامه‌های رایج شبکه آموزش را متوقف کند و متناسب با شرایط کنونی کشور درخصوص ویروس کرونا و تعطیلی نظام آموزشی، به تهیه و پخش برنامه‌های آموزشی و پرورشی ویژه دانش‌آموزان (به‌خصوص در مقاطع دبستان که امکان خودخوانی کتاب‌های درسی وجود ندارد) اقدام کند.
- وزارت آموزش و پرورش محتوی چندرسانه‌ای آموزش کتاب‌های درسی دانش‌آموزان در پایه‌های مختلف تحصیلی را برای استفاده دانش‌آموزان به‌صورت رایگان در پورتال خود قرار دهد.
- وزارت آموزش و پرورش مدیران مدارس و معلمان را مکلف نماید تا در راستای ارائه محتوای کتب درسی به دانش‌آموزان از بستر پیام‌رسان‌های اجتماعی داخلی استفاده نمایند.
- تشکیل کمیته هماهنگی مقابله با کرونا در تمامی دانشگاه‌ها به‌منظور پایش و ارزیابی وضعیت آموزشی و سلامتی دانشجویان دانشگاه و تصمیم‌گیری درخصوص ضرورت حضور معود دانشجویان دارای پروژه‌های تحقیقاتی در دانشگاه و خوابگاه.

